YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

15 päivänä kesäkuuta 2006 *

Asiassa C-466/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal Superior de Justicia de Cantabria (Espanja) on esittänyt 1.10.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.11.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Manuel Acereda Herrera

vastaan

Servicio Cántabro de Salud,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit K. Schiemann, N. Colneric, K. Lenaerts (esittelevä tuomari) ja E. Juhász,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.11.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Espanjan hallitus, asiamiehinään E. Braquehais Conesa ja J. M. Rodríguez Cárcamo,

– Belgian hallitus, asiamiehenään M. Wimmer,

– Irlanti, asiamiehenään D. O'Hagan, avustajanaan N. Hyland, BL,

– Kyproksen hallitus, asiamiehenään C. Lycourgos,

– Puolan hallitus, asiamiehinään E. Buczkowska ja T. Nowakowski,

– Suomen hallitus, asiamiehenään T. Pynnä,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään S. Nwaokolo, avustajanaan barrister S. Lee,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. Vidal ja D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 22 ja 36 artiklan sekä EY 10, EY 12, EY 49, EY 81, EY 82, EY 87 ja EY 249 artiklan tulkintaa.

2 Ennakkoratkaisupyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa on kyse Servicio Cántabro de Saludin (Cantabrian autonomisen alueen julkiset terveyspalvelut, jäljempänä SCS) päätöksestä kieltäytyä korvaamasta Espanjan kansalaiselle Acereda Herreralle sairaalahoidosta Ranskassa aiheutuneita matka-, oleskelu- ja ateriakuluja sekä häntä saattaneelle perheenjäsenelle aiheutuneita kuluja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan, jonka otsikkona on "Oleskelu toimivaltaisen valtion ulkopuolella – Paluu tai asuinpaikan muuttaminen toiseen jäsenvaltioon sairauden tai äitiyden aikana – Tarve mennä toiseen jäsenvaltioon tarkoituksena saada asianmukaista hoitoa", 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, joka täyttää toimivaltaisen valtion lainsäädännössä asetetut edellytykset oikeuden saamiseksi etuuksiin, ottaen tarpeen mukaan huomioon 18 artiklan säännökset, ja:

a) jonka tila tekee välttämättömäksi välittömät etuudet toisen jäsenvaltion alueella oleskelun aikana;

taikka

– –

c) jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä hänen tilansa kannalta aiheellista hoitoa,

on oikeus:

i) toimivaltaisen laitoksen puolesta annettaviin luontoisetuuksiin oleskelu- tai asuinpaikan laitoksesta, sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, ikään kuin hänet olisi vakuutettu siinä; sen kauden pituus, jonka aikana etuuksia annetaan, määrätään kuitenkin toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaisesti;

ii) rahaetuuksiin toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti – –

2. – –

Edellä 1 kohdan c alakohdan mukaisesti vaadittua lupaa ei voida evätä, jos kysymyksessä oleva hoito kuuluu sen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen etuuksien joukkoon, jonka alueella se, jonka etua asia koskee, asuu, ja jos hänelle ei ole voitu antaa tällaista hoitoa siinä ajassa kuin on tavallisesti välttämätöntä kyseisen hoidon saamiseksi jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, ottaen huomioon hänen senhetkinen terveydentilansa ja todennäköinen taudinkulku.

– –"

4 Asetuksen N:o 1408/71 23 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Toimivaltainen laitos jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaan edellytetään, että rahaetuuksien laskemisen on perustuttava keskimääräisiin ansioihin, määrää tällaiset keskimääräiset ansiot yksinomaisesti sellaisten ansioiden perusteella, jotka on vahvistettu maksetuiksi asianomaisen lainsäädännön mukaan täytettyjen kausien aikana.

2. Sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen, jonka lainsäädännön mukaan edellytetään, että rahaetuuksien laskemisen on perustuttava vakioansioihin, on otettava huomioon yksinomaan vakioansiot tai tarpeen mukaan vakioansioiden keskimäärä niiltä kausilta, jotka on täytetty sanotun lainsäädännön mukaan.

3. Sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön mukaan rahaetuuksien määrä vaihtelee perheenjäsenten lukumäärän mukaan, ottaa myös huomioon asianomaisen henkilön perheenjäsenet, jotka asuvat toisen jäsenvaltion alueella, niin kuin he asuisivat toimivaltaisen valtion alueella."

5 Asetuksen N:o 1408/71 36 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion laitoksen tämän luvun säännösten nojalla toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta antamat luontoisetuudet korvataan täysimääräisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut korvaukset määrätään ja suoritetaan 98 artiklassa tarkoitetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti joko osoittamalla todelliset kustannukset tai kertasuorituksiin pohjautuen.

Viimeksi mainitussa tapauksessa kertasuoritusten on oltava sellaisia, että kustannusten korvaus on niin lähellä todellisia kustannuksia kuin mahdollista.

3. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio tai näiden valtioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia muista tavoista kustannusten korvaamiseksi tai voivat luopua kaikesta korvaamisesta niiden toimivaltaan kuuluvien laitosten välillä."

6 Työtapaturmia ja ammattitauteja koskevaan lukuun kuuluva asetuksen N:o 1408/71 59 artikla, jonka otsikko on "Sellaisen henkilön kuljetuskustannukset, jolle on sattunut tapaturma tai joka kärsii ammattitaudista", kuuluu seuraavasti:

"1. Sellaisen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännössä säädetään sellaisen henkilön, jolle on sattunut työtapaturma tai joka kärsii ammattitaudista, kuljettamisesta joko hänen asuinpaikkaansa tai sairaalaan aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta, vastaa tällaisista kuljetuskustannuksista vastaavaan paikkaan sen toisen jäsenvaltion alueella, jossa henkilö asuu, edellyttäen, että tämä laitos antaa ennakolta luvan sellaiseen kuljettamiseen ottaen asianmukaisesti huomioon syyt, joiden vuoksi se on perusteltua. Tällaista lupaa ei vaadita rajatyöntekijän kohdalla.

2. Sellaisen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännössä säädetään työtapaturmassa kuolleen henkilön ruumiin kuljettamisesta hautauspaikalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta, vastaa sen soveltaman lainsäädännön mukaan tällaisista kuljetuskustannuksista vastaavaan paikkaan sen toisen jäsenvaltion alueella, jossa henkilö asui tapaturman sattuessa."

7 Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 (EYVL L 74, s. 1; jäljempänä asetus N:o 574/72), sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97, 18 ja 24 artiklan mukaan asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaisten rahaetuuksien saamisen edellytyksenä on pääsääntöisesti "ilmoitus työskentelyn lopettamisesta tai, jos toimivaltaisen laitoksen tai asuinpaikan laitoksen soveltamassa lainsäädännössä niin säädetään, työkyvyttömyyttä koskeva todistus, jonka hoitoa antava lääkäri antaa asianomaiselle henkilölle".

8 Kuten käy ilmi asetusten N:o 1408/71 ja N:o 574/72 soveltamisessa tarvittavista lomakkeista (E 001, E 103–E 127) 7.10.1993 tehdystä Euroopan yhteisöjen siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunnan päätöksestä N:o 153 (94/604/EY) (EYVL 1994, L 244, s. 22), lomake E 112 on asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdan soveltamisessa tarvittava lomake.

Kansallinen lainsäädäntö

9 Päivänä, jona asetus N:o 1408/71 tuli voimaan Espanjassa, eli 1.1.1986, kysymystä kansallisen terveydenhoitojärjestelmän ulkopuolella annettavista hoidoista säänneltiin yleisen sosiaaliturvajärjestelmän mukaisten hoitojen sääntelystä ja lääketieteellisten palvelujen järjestämisestä 16.11.1967 annetun kuninkaan asetuksen nro 2766/1967 (BOE nro 354, 28.11.1967, s. 16425) 18 §:ssä.

10 Tässä säännöksessä säädettiin lähtökohtaisesti, että vakuutetulla, joka on päättänyt käyttää muita palveluja kuin toimivaltaisen laitoksen hänelle osoittamia, ei pääsääntöisesti ollut oikeutta saada korvausta hänelle aiheutuneista kuluista (1 momentti). Oikeus korvaukseen myönnettiin poikkeuksellisesti, jos kyseessä oleva

laitos oli joko "perusteettomasti kieltäytynyt" korvaamasta vakuutetulle hänen terveydentilansa vaatimia hoitoja (3 momentti) tai jos "elintärkeän ja kiireellisen avun tarve" oli ollut syynä kansallisen terveydenhoitojärjestelmän ulkopuolisiin palveluihin turvautumiselle (4 momentti).

11 Kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan kuninkaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 3 ja 4 momentissa säädetyissä tapauksissa korvattavat kulut kattavat kansallisen oikeuskäytännön ja kansallisesta terveydenhoitojärjestelmästä vastaavien viranomaisten hallintokäytännön mukaan vakuutetulle sekä tarpeen vaatiessa vakuutettua tämän terveydentilan vuoksi saattaneelle henkilölle aiheutuneet matka-, oleskelu- ja ateriakulut.

12 Kansallinen tuomioistuin täsmentää, että asetuksen N:o 1408/71 tullessa voimaan Espanjassa oikeus näiden kulujen korvaamiseen oli laajennettu kyseisen asetuksen 22 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettuihin tapauksiin siitä syystä, että ensin mainittu tapaus on rinnastettavissa kuninkaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 4 momentissa tarkoitettuun ja viimeksi mainittu kyseisen pykälän 3 momentissa tarkoitettuun tapaukseen.

13 Mainittu 18 § kumottiin ja korvattiin kansalliseen terveydenhoitojärjestelmään kuuluvista hoitoetuuksista 20.1.1995 annetun kuninkaan asetuksen nro 63/1995 (BOE nro 35, 10.2.1995, s. 4538) 5 §:llä.

14 Tämän 5 §:n nojalla kansallisen terveydenhoitojärjestelmän ulkopuolella annettuihin hoitoihin liittyvien kulujen korvaaminen on ollut tästä lähtien mahdollista vain "silloin, jos kiireellistä, välitöntä, ja elintärkeää hoitoa on annettu kansallisen terveydenhoitojärjestelmän ulkopuolella" ja jos todetaan, että "ei ollut mahdollista turvautua hyödyllisessä ajassa mainitun järjestelmän etuuksiin ja että tätä poikkeusta ei ole käytetty väärin" (3 momentti).

15 Ennakkoratkaisupäätökseen sisältyneiden tietojen mukaan edellisessä kohdassa mainitun lainsäädännön muutoksen seurauksena on poistettu aikaisemmin kuninkaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 3 momentissa säädetty oikeus hoitokulujen korvaamiseen, jos toimivaltainen laitos on perusteettomasti kieltäytynyt korvaamasta edunsaajan hoitoja. Näin ollen asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tapauksella, joka on rinnastettu tähän olettamaan, ei tästä muutoksesta lähtien enää ole liittymäkohtaa toisessa jäsenvaltiossa annetusta sairaalahoidosta johtuvien matka-, oleskelu- ja ateriakulujen korvaamista koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Sitä vastoin tällaisten kulujen korvaaminen on edelleen mahdollista asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa rinnastettaessa tämä tapaus kuninkaan asetuksen nro 63/1995 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tapaukseen.

Riita-asian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Acereda Herrera on vakuutettu kansallisessa terveydenhoitojärjestelmässä itsenäisenä ammatinharjoittajana.

17 Heinäkuussa 2002 hänet otettiin kiireellisenä SCS:ään kuuluvaan sairaalaan, jossa hänellä diagnostisoitiin vakava sairaus. Sitä hoidettiin tässä sairaalassa.

18 Acereda Herrera katsoi, että tämä hoito oli riittämätöntä hänen terveydentilansa huomioon ottaen, ja pyysi 19.8.2002 toimivaltaiselta laitokselta E 112 -todistusta, jotta hän pääsisi sairaalahoitoon Ranskassa.

19 Hän sai 17.1.2003 mainitun todistuksen, joka oli voimassa yhden vuoden. SCS otti vastattavakseen Ranskassa annetun sairaalahoidon kustannukset.

20 Tämän hoidon puitteissa Acereda Herrera palasi useaan otteeseen Ranskaan perheenjäsenensä saattamana heikon terveydentilansa vuoksi. Hän vaati SCS:ää korvaamaan näistä matkoista aiheutuneet matka-, oleskelu- ja ateriakulut. Kulujen kokonaismäärä on 19 594 euroa.

21 SCS hylkäsi tämän vaatimuksen. Acereda Herrera nosti kanteen tästä kielteisestä päätöksestä Juzgado de lo Social n° 1 de Santanderissa, joka hylkäsi kanteen 17.11.2003 antamallaan tuomiolla.

22 Acereda Herrera teki tästä tuomiosta valituksen Tribunal Superior de Justicia de Cantabriassa.

23 Koska Tribunal Superior de Justicia de Cantabrialla on epäilyksiä yhteisön oikeuden tulkinnasta, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko [asetuksen N:o 1408/71] 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, 22 artiklan 2 kohtaa ja 36 artiklaa tulkittava siten, että toimivaltaisen laitoksen myöntämään lupaan mennä toiseen jäsenvaltioon saamaan asianmukaista hoitoa kuuluu edunsaajan oikeus korvaukseen sen jäsenvaltion alueella, jonne hän menee, aiheutuneista matka-, oleskelu- ja ateriakustannuksista luvan myöntäneen laitoksen kustannuksella?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko yhteisön oikeudessa sellaista sääntöä tai perustetta, jonka perusteella korvauksen piiriin kuuluvat kulut ja korvattava määrä on vahvistettava?

3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti [EY] 10 artiklan mukaisen, jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten välisen toimivallan jaon ja EY 249 artiklan mukaisen yhteisön asetusten oikeudellisen luonteen mukaista se, että jäsenvaltio kehittää edelleen kansallisella lainsäädännöllään yhteisön asetuksen säännöksiä antamalla lisäsäännöksiä, joilla täydennetään kyseisen asetuksen sisältöä ja kohdellaan eri tavalla tapauksia, jotka kuuluvat asetuksen perusteella saman oikeudellisen järjestelmän piiriin, ja siten saa kansalaiset luopumaan käyttämästä hyväkseen heille yhteisön lainsäädännössä annettuja oikeuksia ja mahdollisuuksia? Toisin sanoen onko perustamissopimuksen ja asetuksen [N:o 1408/71] mukaista se, että Espanjan kuningaskunta säilyttää kansallisessa lainsäädännössään säännöksiä, joilla myönnetään sosiaaliturvan edunsaajille kyseisen asetuksen 22 artiklassa säädettyjen etuuksien lisäksi lisäetuuksia mutta eriytetään siihen sisältyvät tilanteet siten, että kyseiset lisäetuudet jätetään myöntämättä ainoastaan kyseisen artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa, ilman että tälle eriyttämiselle on objektiivisia, oikeasuhteisia ja kohtuullisia perusteluja?

4) Joka tapauksessa tiedustellaan seuraavaa:

a) Onko kuninkaan asetuksen nro 63/1995 5 §:n 3 momentissa, jolla kumotaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 3 momentti, annetun kaltainen kansallinen normi yhteensoveltuva EY 12 artiklassa vahvistetun kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon kanssa, kun sillä poistetaan Espanjan julkisen sosiaaliturvajärjestelmän edunsaajilta mahdollisuus saada Espanjan alueelle sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta saamastaan hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaus sellaisessa tapauksessa, jossa julkinen sosiaaliturvajärjestelmä ei voi tarjota heille hoitopalvelua, johon heillä on oikeus, kohtuullisessa ajassa ottaen huomioon heidän terveydenti-

lansa ja todennäköinen taudinkulku, ja kun julkisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnosta vastaava laitos on velvoitettu antamaan tällaisissa tapauksissa edunsaajalle luvan saada tätä hoitoa toisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta?

b) Onko kuninkaan asetuksen nro 63/1995 5 §:n 3 momentissa, jolla kumotaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 3 momentti, annetun kaltainen säännös yhteensoveltuva EY 49 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa taatun palvelujen tarjoamisen vapauden kanssa, kun sillä poistetaan Espanjan julkisen sosiaaliturvajärjestelmän edunsaajilta mahdollisuus saada Espanjan alueelle sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta saamastaan hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaus sellaisessa tapauksessa, jossa julkinen sosiaaliturvajärjestelmä ei voi tarjota heille hoitopalvelua, johon heillä on oikeus, kohtuullisessa ajassa ottaen huomioon heidän terveydentilansa ja todennäköinen taudinkulku, ja kun julkisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnosta vastaava laitos on velvoitettu antamaan tällaisissa tapauksissa edunsaajalle luvan saada tätä hoitoa toisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta?

c) Onko kuninkaan asetuksen nro 63/1995 5 §:n 3 momentissa, jolla kumotaan asetuksen nro 2766/1967 18 §:n 3 momentti, annetun kaltainen kansallinen normi yhteensoveltuva EY 81, EY 82 ja EY 87 artiklan kilpailua koskevien määräysten kanssa, kun sillä poistetaan Espanjan julkisen sosiaaliturvajärjestelmän edunsaajilta mahdollisuus saada Espanjaan sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta saamastaan hoidosta aiheutuneista kustannuksista korvaus sellaisessa tapauksessa, jossa julkinen sosiaaliturvajärjestelmä ei voi tarjota heille hoitopalvelua, johon heillä on oikeus, kohtuullisessa ajassa ottaen huomioon heidän terveydentilansa ja todennäköinen taudinkulku, ja kun julkisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnosta vastaava laitos on velvoitettu antamaan tällaisissa tapauksissa edunsaajalle luvan saada tätä hoitoa toisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneilta sairaanhoitoalan yrityksiltä tai ammattilaisilta?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Kaksi ensimmäistä kysymystä

24 Kahdella ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa lähtökohtaisesti selvittää, onko asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 2 kohtaa sekä 36 artiklaa tulkittava niin, että vakuutetulla, jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan siirtyä toiseen jäsenvaltioon saadakseen siellä tilansa kannalta asianmukaista hoitoa, on oikeus saada kyseiseltä laitokselta korvaus lääketieteellisiin tarkoituksiin liittyvistä siirroista johtuvista matka-, oleskelu- ja ateriakuluista.

25 Kuten Suomen hallitus on korostanut kirjallisissa huomautuksissaan, asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainitaan tyhjentävästi ne etuuksien luokat, joita toimivaltaisen laitoksen myöntämän luvan saanut vakuutettu voi vaatia.

26 Kyseisessä artiklassa annetaan tällaiselle vakuutetulle oikeus yhtäältä toimivaltaisen laitoksen puolesta annettaviin "luontoisetuuksiin" oleskelu- tai asuinpaikan laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti (i alakohta) ja toisaalta "rahaetuuksiin" toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta toimivaltaisen laitoksen ja oleskelu- tai asuinpaikan laitoksen välisiä sopimuksia siitä, että tällaiset etuudet voidaan antaa viimeksi mainitusta laitoksesta ensiksi mainitun puolesta toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaisesti (ii alakohta).

27 Kuten asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan sanamuodosta ilmenee, saman artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdan ainoa tarkoitus on turvata se, että tietyn jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvat toimivaltaiselta laitokselta luvan saaneet vakuutetut pääsevät hoitoon muissa

jäsenvaltioissa samoilla edellytyksillä kuin ne potilaat, jotka kuuluvat viimeksi mainittujen lainsäädännön soveltamisalaan (ks. asia C-368/98, Vanbraekel ym., tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5363, 32 kohta; asia C-56/01, Inizan, tuomio 23.10.2003, Kok. 2003, s. I-12403, 21 kohta ja asia C-372/04, Watts, tuomio 16.5.2006, Kok. 2006, s. I-4325, 135 kohta).

28 Kuten Espanjan hallitus, Irlanti sekä Kyproksen, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat korostaneet kirjallisissa huomautuksissaan, toimivaltaiselle laitokselle asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdan nojalla kuuluva velvoite koskee näin ollen yksinomaan kustannuksia, jotka liittyvät potilaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen vastaanottavassa jäsenvaltiossa saamaan sairaanhoitoon, toisin sanoen sairaalahoidon osalta varsinaisiin hoitopalveluihin sekä näihin erottamattomasti liittyviin, asianomaisen sairaalassa oleskelusta ja siellä aterioinnista aiheutuneisiin kuluihin (ks. em. asia Watts, tuomion 136 kohta).

29 Asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettujen "luontoisetuuksien" olennainen ominaispiirre on, että niillä pyritään "kattamaan vakuutetun hoidosta aiheutuneet kustannukset" siten, että vastataan potilaan tilaan perustuvista "sairauskuluista" tai korvataan ne (ks. hoidon tarpeen varalta otetun lakisääteisen sosiaalivakuutuksen yhteydessä asia C-160/96, Molenaar, tuomio 5.3.1998, Kok. 1998, s. I-843, 32 ja 34 kohta; ks. myös em. asia Watts, tuomion 137 kohta).

30 Asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitettujen "rahaetuuksien" käsitettä on myös tulkittava itsenäisesti yhteisön oikeudessa (ks. tältä osin em. asia Molenaar, tuomion 31 ja 33–36 kohta).

31 Tämä käsite kattaa olennaisin osin etuudet, joiden tarkoituksena on korvata työkyvyttömyydestä johtuva ansioiden menetys (ks. vastaavasti em. asia Molenaar, tuomion 31 kohta), joka vaikuttaa edunsaajan ja hänen mahdollisten perheen-

jäsentensä elintasoon, kuten ilmenee yhtäältä asetuksen N:o 1408/71 23 artiklan viittauksesta rahaetuuksien laskemistapaan, joka perustuu edunsaajan keskimääräisiin ansioihin ja joka voi vaihdella perheenjäsenten lukumäärän mukaan, ja toisaalta asetuksen N:o 574/72 18 ja 24 artiklasta, joiden nojalla rahaetuuksien saaminen asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaisesti edellyttää yleisenä sääntönä ilmoitusta työskentelyn lopettamisesta, tai jos toimivaltaisen laitoksen soveltamassa lainsäädännössä niin säädetään, hoitoa antavan lääkärin antamaa työkyvyttömyystodistusta.

32 Edellä mainitussa asiassa Molenaar antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on luokitellut hoitoavustuksen "rahaetuudeksi" todettuaan sitä ennen, että ensinnäkin avustus maksetaan säännöllisin väliajoin, eikä se edellytä, että tietyt kulut, kuten hoitokulut, maksetaan etukäteen, eikä varsinkaan, että näiden kulujen suorittamisesta pitäisi esittää tositteet, että toiseksi kyseisen avustuksen määrä on kiinteä, eli se ei riipu kulujen määrästä, joka on todellisuudessa aiheutunut jokapäiväisistä tarpeista huolehtimisesta, ja että kolmanneksi etuudensaaja voi käyttää melko vapaasti hänelle näin myönnetyt rahasummat (34 kohta). Nämä ominaisuudet huomioon ottaen se on katsonut, että hoitoavustus on näin ollen rahallinen tuki, jonka avulla voidaan parantaa kokonaisvaltaisesti hoidon tarpeessa olevien henkilöiden elintasoa siten, että heidän terveydentilastaan aiheutuneet ylimääräiset kustannukset korvataan (35 kohta).

33 Kahdessa edeltävässä kohdassa esitetystä analyysistä johtuu, että "rahaetuuksien" käsitteellä tarkoitetaan säännöllisin väliajoin maksettavia etuuksia, joiden avulla on tarkoitus antaa korvaavaa tuloa taikka taloudellista tukea sairastuneen henkilön ja hänen mahdollisten perheenjäsentensä elintason parantamiseksi kokonaisvaltaisesti. Sitä vastoin tämän käsitteen piiriin ei kuulu pääasiassa kyseessä olevien liitännäisten kulujen kaltaisten jo suoritettujen kulujen korvaaminen.

34 On myös todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan tarkoituksena on turvata vakuutetulle, jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä hänen tilansa kannalta aiheellista hoitoa, oikeus toimivaltaisen laitoksen

puolesta annettaviin luontoisetuuksiin sen valtion lainsäädännön mukaisesti, jossa etuudet suoritetaan. Sitä vastoin, jos tätä artiklaa arvioidaan sen tavoitteiden kannalta, sillä ei ole pyritty sääntelemään sitä, että "jäsenvaltiot korvaavat toimivaltaisessa valtiossa voimassa olevien korvaustaksojen mukaan toisessa jäsenvaltiossa annetusta hoidosta aiheutuneet kulut" (asia C-158/96, Kohll, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. I-1931, 27 kohta ja em. asia Vanbraekel ym., tuomion 36 kohta).

35 Rahaetuuksien, joiden osalta asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii alakohdassa säädetään, että niitä antaa toimivaltainen laitos sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, ei voida siis ymmärtää kattavan pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten sellaisten kulujen korvaamista, jotka ovat syntyneet toisessa jäsenvaltiossa saatujen hoitojen yhteydessä.

36 Kuten ilmenee sen jakson otsikosta, jonka alle asetuksen N:o 1408/71 36 artikla kuuluu, kyseinen artikla puolestaan koskee yksinomaan korvausten järjestämistä laitosten kesken. Kuten Kyproksen hallitus on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, siinä ei anneta oikeuksia vakuutetuille.

37 Espanjan hallituksen tavoin on vielä todettava, että muiden seikkojen kuin luontois- tai rahaetuuksien oikeudellisen luonteen täsmentämisen osalta asetus N:o 1408/71 sisältää tätä varten nimenomaisia säännöksiä, kuten kyseisen asetuksen 59 artiklasta ilmenee; kyseinen artikla kuuluu työtapaturmia ja ammattitauteja koskevaan lukuun, ja se koskee "sellaisen henkilön kuljetuskustannuks[ia], jolle on sattunut tapaturma tai joka kärsii ammattitaudista".

38 On korostettava, että edellä esitetty tulkinta on ymmärrettävä niin, ettei se rajoita ratkaisua, joka johtuu mahdollisesta EY 49 artiklan soveltamisesta. Sen kanssa on ristiriidassa jäsenvaltion lainsäädäntö, jolla suljetaan pois sellaisista liitännäisistä

kuluista vastaaminen, jotka ovat aiheutuneet potilaalle, jolla on lupa mennä toiseen jäsenvaltioon tarkoituksena saada siellä sairaalahoitoa, kun näistä kuluista vastataan silloin, kun hoito annetaan kysymyksessä olevaan kansalliseen järjestelmään kuuluvassa sairaalassa (ks. vastaavasti em. asia Watts, tuomion 139 kohta).

39 Edellä esitetty huomioon ottaen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 2 kohtaa sekä 36 artiklaa on tulkittava niin, että niissä ei anneta vakuutetulle, jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toiseen jäsenvaltioon saamaan terveydentilansa kannalta asianmukaista sairaalahoitoa, oikeutta saada korvauksia mainitulta laitokselta matka-, oleskelu- ja ateriakuluista, jotka ovat syntyneet tässä toisessa jäsenvaltiossa vakuutetulle itselleen ja häntä saattaneelle henkilölle, lukuun ottamatta vakuutetun oleskelu- ja ateriakuluja sairaalassa.

40 Tämän vastauksen vuoksi ei ole syytä tutkia toista ennakkoratkaisukysymystä.

Kolmas kysymys

41 Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko yhteisön oikeuden, erityisesti EY 10 ja EY 249 artiklan sekä asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan kanssa ristiriidassa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään oikeudesta etuuksiin, jotka täydentävät asetuksen N:o 1408/71 22 artiklassa säädettyjä etuuksia, tämän artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, mutta ei tämän saman kohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

42 Tältä osin ilman, että olisi tarpeen lausua siitä, ovatko kyseisen 1 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitetut tilanteet verrattavissa toisiinsa, on todettava, että tämä 22 artikla ei kata kyseessä olevia täydentäviä etuuksia. Kuten Irlanti sekä Puolan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat todenneet kirjallisissa huomautuksissaan, pääasiassa kyseessä olevan kaltaista lainsäädäntöä ei voida pitää sellaisena, että se loukkaisi oikeuksia niihin luontois- ja rahaetuuksiin, joita myönnetään asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla vakuutetulle, joka toimivaltaisen laitoksen tämän säännöksen perusteella antamalla luvalla siirtyy toiseen jäsenvaltioon lääketieteellisistä syistä.

43 Tästä seuraa, että kyseisessä säännöksessä ei jätetä ottamatta huomioon asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdasta johtuvia velvoitteita eikä siis vaaranneta tämän säännöksen välitöntä oikeusvaikutusta.

44 Se ei loukkaa EY 10 artiklassa mainittua lojaalin yhteistyön periaatetta.

45 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt seikat, kolmanteen kysymykseen on vastattava, että kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään oikeudesta asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdassa säädettyjä etuuksia täydentäviin etuuksiin tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, mutta ei sen c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, ei loukkaa tämän säännöksen välitöntä oikeusvaikutusta, eikä siinä jätetä ottamatta huomioon EY 10 artiklasta johtuvaa lojaalin yhteistyön periaatetta.

Neljäs kysymys

46 Neljännellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti, onko EY 12, EY 49, EY 81, EY 82 ja EY 87 artiklan kanssa yhteensoveltuva

kansallisessa lainsäädännössä vuonna 1995 toteutetun muutoksen kaltainen muutos, jonka nojalla vakuutettu, jolle ei voida kansallisesta terveydenhoitojärjestelmästä kohtuullisessa ajassa antaa hän terveydentilansa kannalta välttämättömiä hoitoja, ei voi vaatia sellaisten kulujen korvaamista, jotka liittyvät Espanjaan sijoittautuneiden mutta edellä mainittuun järjestelmään kuulumattomien ammattihenkilöiden antamiin hoitoihin, kun taas Espanjan viranomaisilla on velvollisuus antaa vakuutetulle lupa siirtyä toiseen jäsenvaltioon saamaan siellä hoitoa, jonka kuluista viranomaisten on vastattava asetuksen N:o 1408/71 22 säädetyissä olosuhteissa.

47 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. erityisesti asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta ja asia C-36/99, Idéal tourisme, tuomio 13.7.2000, Kok. 2000, s. I-6049, 20 kohta).

48 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että se voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeussäännön tulkitsemisella tai pätevyyden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen, eikä yhteisöjen tuomioistuimella ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. em. asia Bosman, tuomion 61 kohta ja em. asia Idéal tourisme, tuomion 20 kohta).

49 Ennakkoratkaisupyynnön perusteena ja näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan perusteena ei nimittäin ole neuvoa-antavien lausuntojen esittäminen yleisistä tai teoreettisista kysymyksistä vaan riita-asian todelliseen ratkaisemiseen erottamattomasti liittyvä tarve (ks. asia C-314/96, Djabali, tuomio 12.3.1998, Kok. 1998, s. I-1149, 19 kohta).

50 Kuten neljännen kysymyksen sanamuodosta itsestään ja kansallisen tuomioistuimen tämän kysymyksen tueksi esittämistä perusteluista ilmenee, sen tarkoituksena on jättää yhteisöjen tuomioistuimen arvioitavaksi espanjalaiseen vakuutettuun, jolle ei voida kansallisesta järjestelmästä antaa lääketieteellistä hoitoa kohtuullisessa ajassa ja joka on kääntynyt espanjalaisen yksityisen hoitolaitoksen puoleen, kohdistuva mahdollinen syrjintä sen osalta, että tällaisella vakuutetulla ei enää vuonna 1995 tapahtuneen lainmuutoksen jälkeen ole kansallisen lainsäädännön nojalla oikeutta saada tällaisen laitoksen antamista hoidoista johtuvia kuluja korvatuiksi lääketieteellistä hätätapausta lukuun ottamatta, vaikka vakuutetulla, joka on toimivaltaisen laitoksen luvalla saanut lääketieteellistä hoitoa toisessa jäsenvaltiossa, on oikeus asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla saada korvausta tällaisista kuluista.

51 On siis todettava, kuten Espanjan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat tehneet kirjallisissa huomautuksissaan, että tämä kysymys ei liity pääasian oikeudenkäynnin kohteeseen, jossa on kyse toiseen jäsenvaltioon toimivaltaisen laitoksen luvalla sairaalahoitoa saamaan menneelle vakuutetulle ja häntä saattaneelle henkilölle aiheutuneiden matka-, oleskelu- ja ateriointikulujen korvaamisesta.

52 Neljänteen kysymykseen ei näin ollen ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 2 kohtaa sekä 36 artiklaa on tulkittava niin, että niissä ei anneta vakuutetulle, jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toiseen jäsenvaltioon saamaan terveydentilansa kannalta asianmukaista sairaalahoitoa, oikeutta saada korvauksia mainitulta laitokselta matka-, oleskelu- ja ateriakuluista, jotka ovat syntyneet tässä toisessa jäsenvaltiossa vakuutetulle itselleen ja häntä saattaneelle henkilölle, lukuun ottamatta vakuutetun oleskelu- ja ateriakuluja sairaalassa.**

2) **Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään oikeudesta asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97, 22 artiklan 1 kohdassa säädettyjä etuuksia täydentäviin etuuksiin tämän 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, mutta ei sen c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, ei loukkaa tämän artiklan välitöntä oikeusvaikutusta, eikä siinä jätetä ottamatta huomioon EY 10 artiklasta johtuvaa lojaalin yhteistyön periaatetta.**

Allekirjoitukset